

Drukneulykken på Feggesund i 1844

G. MØLLER FREDERIKSEN

Redaktør Ole Bang har i Historisk Årbog for Thisted Amt 1919, sikkert med kilde i hosstående artikel i Thisted Amtsavis fra 1.6. 1844, beskrevet den alvorligste af de ulykker, der i tidens løb er overgået Feggesundoverfarten.

Ulykken har et særligt perspektiv i betragtning af, at seks af de syv omkomne var nære slægtninge, nemlig af slægten Boesen Smed af Skinnerup. Årsagen hertil var, at selskabet vendte tilbage til Thy efter at have deltaget i en familiebegravelse på Feggeklitgård, hvis ejer var efterkommer af Skinnerup-slægten.

Som venteligt mødte Anders Klits slægt fra Thy talrigt op ved begravelsen. Der var hans svoger og fætter, gårdmand på Idasminde i Skinnerup Anders Christensen Smed, 55 år, dennes hustru og Klits søster Ane Lauritsdatter, 51 år, samt deres datter Nicoline, 25 år. Der var hans søster Johanne Larsdatter Klit, 53 år, gift med Peder Nielsen Jensbye i Thisted, og deres døtre Marianne, 22 år, og Kirsten Marie, 20 år, og endelig hans broderbørn Peder Kolkjær Thomsen, 27 år, og Caroline Kirstine Thomasdatter, 22 år, børn af Thomas Larsen Klit, gårdmand i Skjelsgård i Tved sogn.

De lange afstande taget i betragtning kan gæsterne fra Thy først tiltræde tilbagerejsen dagen efter begravelsen.

Følgende beretning er ikke autentisk. Den hviler dog på de kendsgerninger, der fremgår af søforhørsprotokollen af 28. juni 1844, samt på andre kendte forhold om farvandet, færgefarten og almindeligt sømandsskab og ligger nok så tæt på virkeligheden, at den kunne være en øjenvidneskildring.

”Vi befinder os omkring middagstid mandag den 30. maj. Vinden er østlig let til frisk, dog med mulighed for byger med stærke vindstød. Som så ofte går der en stærk nordøstlig strøm i sundet, som færgefolkene har bemærket på vejen over fra Hannæs.

Rofærgen, der på denne side af sundet kan gå helt ind til land, har sin kastebro ude, og de 8 Thyboer hjælpes om bord af færgemændene fra Arup, Christen Christensen Smed og Anders Bygs, der kaster los, mens slægtningene på land ønsker god rejse, og der vinkes farvel.

På grund af strømmen ror Smed og Bygs mod vest, ja endda lidt mod syd, inde på grundt vand, hvor strømmen er svag, og de har vindlæ fra Feggeklit. Et stykke ude lægger de kursen mod nord i den hensigt at passere det nordøstgående dybe løb hjulpet af strømmen, som de så ville have delvis agten ind. Men netop da træffes de af nogle kraftige vindstød fra øst, og i forbindelse med den kraftige strøm og sø mister de herredømmet over den tunglastede og vanskeligt manøvrerbare færgen, der drejer på tværs af søerne og efterhånden bordfyldes. Højest sandsynligt gør panikagtige reaktioner hos passagererne rorsmændenes forsøg på at fa stævnen i vinden endnu vanskeligere, og til sidst kæntrer båden og alle 10 ombordværende kastes i vandet.

De to mandlige passagerer har bevægelsesfrihed og kræfter nok til at klamre sig til båden og komme op på kølen, og Anders Bygs har det held, at han beholder taget i sin åre, der kan holde ham oppe til hjælpen kommer. Men de stakkels kvinder i deres lange omfangsrige kjoler og kåber driver længere og længere bort og går ned

Denne rofærg fra Vildsund er af samme type som Feggesundfærgen, der kæntrade i 1844. Lokahistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

efterhånden, som deres klæder fra luftfyldte opdriftsmidler ændres til tyngende vådt tøj”.

De tre nævnte mænd blev reddet af bådfører Christen Neergård af Hoxer, der kom sejlene i nærheden af den kæntrade båd, men Christen Christensen Smed druknede sammen med de seks kvinder.

Af kirkebøgerne i Arup, Tved, Skinnerup og Sejerslev fremgår, at de druknede blev fundet med mellemrum i løbet af juni måned, den første, Caroline Thomasdatter, blev begravet i Tved allerede den 7. juni, medens den sidste, Marianne Pedersdatter af Thisted, findes indført i Sejerslev kirkebog som begravet den 30. juni.

Den kæde af hændelser, der medførte et så hårdt slag mod en enkelt familie, tog i virkeligheden sin begyndelse ved en anden ulykke, der fandt sted næsten 60 år tidligere, nemlig den 4. september 1786. Den dag fór en orkanagtig storm hærgende henover Thy og Mors. Stormens hærgen var så voldsom, at præsten i Sejerslev sogn den 7. september skriver følgende beretning om den i kirkebogen:

”Der var den 4. september om middagen en stærk storm, som begyndte sydsydøst og tiltog stærkt fra søndag, indtil den mandag eftermiddag vendte sig til sydvest og lagde sig om aftenen. Samme storm slog mange bygninger ned især lader, som udi disse lande vender med siden imod sønden. Jeg skriver dette den 7. september og har regnet sammen om ved 40 herregårdes, præstegårdes og bondegårdes lader, som var slagne ned udi Morsland, og jeg hører, at udi amtsstuen udi Thisted allerede skal være angiven over 80 bygninger i Thyeland ligeledes nedslagne”.

De følgende dage tilføjer præsten nye oplysninger (eller rygter?) og når op på 500 nedslagne bygninger her iblandt Ullerups og Vestervigs lader samt hele Rosholm præstegård.

Anders Christensen Boesen Smed

Christen Andersen Boesen Smed,
f. 3.9.1752 i Skinnerup, gift med
Maren Nielsdatter.
Boede i Skinnerup.

Anders Christensen Smed, f. 1789
i Skinnerup, gift 1814 med Ane
Lauridsdatter, f.o. 1793 på
Feggeklit. Boede på gården
Idasminde i Skinnerup.

Nicoline, f.o. 1819.

gift 1750 med
Boede i Skinnerup

Anders Lauridsen
Klit, f. på Feggeklit,
gift med Anne
Elisabeth
Lauritsdatter, f.o.
1801 i Ørding. Boede
på gården Feggeklit.

Ane Lauridsdatter, f.o.
1793 på Feggeklit, gift
1814 med Anders
Christensen Smed, f.
1789 i Skinnerup.
Boede på gården
Idasminde i Skinnerup.
Nicoline, f.o. 1819.

Johanne Andersdatter

Laurids Andersen (Klit), f. 6.2.1752 i
Skinnerup, gift 1786 med Maren
Christensdatter Koll.
Boede på gården Feggeklit.

Johanne Lauridsdatter
Klit, f.o. 1791 på
Feggeklit, gift med
Peder Nielsen Jensbye.
Boede i Thisted.

Marianne, f.o. 1822.
Kirsten Marie, f.o.
1824.

Thomas Lauridsen
Klit. Boede på gården
Skjelsgård i Tved.

Peder Kolkjær
Thomsen, f.o. 1817.
Caroline Kirsatine
Thomesdatter, f.o.
1822.

Selv om præstens tal skulle være lidt overdrevne, er der dog ingen tvivl om, at stormen har været hård ved egnen. Det fremgår af en sag om ulovlig brændevinsbrænding fra Hassing-Refs herred¹). Ved en ransagning hos Peder Larsen i Vesterby har man skjult i laden fundet et destillationsapparat, som konen indrømmer er deres. Peder Larsen hævder i retten med megen patos, at det ikke tilhører ham men må være anbragt der at et skarnsmenneske, og tilføjer, at han i øvrigt ikke kan betale bøderne - da orkanen den 4. september "aldeles har ødelagt hans huse, hans kreaturer druknede i Limfjorden og hans korn på marken blev afslået".

Rasmus Henrik Kruse: Fegge Klit på Mors. Udateret.
Guache i Nationalmuseet, 2. afd.

Den direkte anledning til, at Sejerslevpræsten omtaler stormen, er, at hans eget sogn bliver hårdt ramt. Ikke så meget på grund af antallet af nedslagne lader, han nævner kun tre: Peder Skadgård i Sejerslev, Peder Søndergård i Hesselbjerg og Thomas Klittes på Feggeklitgård, men nok så meget, fordi Tomas Jensen Klitgård "blev slagen af sin omfaldende lade" og døde natten derpå.

Gården og hans enke skal naturligvis hurtigst muligt have en ny mand. Hvilket skæbnens spil, der nu medfører, at den nye mand på gården kommer så relativt langt fra som Skinnerup, vides ikke, men det er i hvert fald Lars Andersen, ældste søn af Anders Christensen Boesen Smed i Skinnerup, der den 29. december 1786 troloves med enken Maren Christensdatter Koll, i øvrigt kun et par uger

efter, at hun er nedkommet med en søn med afdøde Tomas Klit. Deres vielse finder sted 1. februar 1787.

Lars Andersen, der hurtigt får tilnavnet Klit, holder, som det fremgår af dåbsdeltagelser, usædvanlig tæt kontakt til Thy-slægten og især til den 1 år yngre broder sognefoged Christen Andersen Smed i Skinnerup. En sådan kontakt ville normalt svækkes med tiden på grund af datidens besværlige rejseforhold og i hvert fald være væk i næste generation, men i dette tilfælde knyttes den igen, idet Christen Smeds søn Anders Christensen Smed, bruger af gården Idasminde i Skinnerup, i november 1814 gifter sig med kusinen "Ane Lauridsdatter, 21 år, gårdbruger Laurits Andersens datter på Feggeklit, stundom er hun i håndtering at væve, stundom at gøre markarbejde", som præsten så smukt beskriver hende.

Formodentlig i begyndelsen af 20'erne går Laurits Klit på aftægt og overlader gården til sønnen Anders Laursen Klit, der gifter sig med Anne Elisabeth Lauritsdatter fra Ørding, igen en af de begivenheder og personer, der spiller en væsentlig rolle i det forestående drama.

Den nye bruger af Feggeklitgård er en driftig, men tillige også en stridbar mand²). Han ser åbenbart en fordel såvel som en fornøjelse i at drille og genere de til enhver tid værende færgeriejere, der i øvrigt holder til i Arup på Hannæs.

Anders Klit driver landprangeri, dvs. køber landbrugsprodukter på gårdene og sælger dem f.eks. i Aalborg. I 1841 har han købt 600 tønner korn på Hannæs og til borttransporten chartret et fartøj, som han fortøjer ved færgeriets anlægsbro på Hannæs -siden i samfulde seks dage, og i den tid nægter han at give plads til færgen. Kort tid forinden var han anklaget for ulovligt færgeri, men den 25. september 1841 søger han om færgeribevilling og til 25 pct. lavere takster end færgemanden Thomas Wils i Arup. Ansøgningen kunne være berettiget nok, idet der synes at have været knyttet færgerettighed til Feggeklitgård. I 1674 får fru Agnete Kås nemlig skattefrihed for gården "med færgested". Desuden er der evindelige klager over det eksisterende færgeri.

Thomas Wils protesterer forståeligt nok voldsomt og erklærer, at Anders Klit altid har søgt at fortrædige ham og

¹ Årbog for Thisted Amt 1956-58, s. 117-18, H. A. Riis Olesen: Den ulovlige brændevinsbrænding.

² De følgende oplysninger om Anders Klit og Feggesund færgefarten er fra Årbog for Thisted Amt 1949, s. 311 ff. Lidt om Feggesund Færgested af Anders Søndergård.

hans forgænger, der endda var en af Klits nære slætninge, ligesom han har hidset de rejsende op mod Wils og truet med at nedtage signalstangen på Mors. Han har tillige gjort sig skyldig i ulovlig møllebrug, værtshushold og handel samt truet folk på livet.

den ulykke, der rammer hans hus den 22. maj 1844, og som i avisen diskret betegnes som et "uventet dødsfald", men i kirkebogen bramfrit og kort beskrives således: "Død den 22.5., begravet den 29.5 Anne Elisabeth Lauritsdatter, gårdmand Anders Larsens hustru på Fæggeklit, født i Ørding, 43½ år gammel. Hængte sig".

Mr. S. P. Hoff's Kalender og List of Candidates for the Parish of St. Peter, Copenhagen, 1844. Nr. 64.

Bladet
Aftensavis og Avertisements-tidende,
Den norddeimbruffe Litteratur.
Forsøget med Europaen som i det Nord.

Thiessen

3 Udsatte Indtægter som følgende: Den 1ste Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 2de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 3de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler.

Selvom dødfødte børn langtfra var en sjældenhed på den tid, er det troligt nok, at Anne Elisabeths nedkomst med dødfødte trillinger godt et år tidligere på en eller anden måde har været medvirkende årsag til selvmordet. Hvad end årsagen var, blev det den sidste brik i det skæbnespil, der bragte Thy-slægten ud på den ulyksalige rejse.

Ulykkens årsag skulle naturligvis undersøges. I avisartiklen angives, at færgekarlen har sagt, at båden sprang læk, og avisen efterlyser derfor en grundig undersøgelse af færgemateriellets tilstand. Man må formode, at dette er sket og ikke har givet anledning til kritik, der ellers burde fremgå af søforhøret.

Den tanke, at færgen var i uforsvarlig stand, ligger ellers ikke fjern, nar man læser²⁾ "at den samlede indtægt i 1843 andrager 144 rigsdaler og 10 skilling, der næppe slår til til vedligeholdelser, så der bliver intet til folkeholdet", hvilket er Thomas Wils' egne ord.

Ingen bliver imidlertid draget til ansvar for ulykken, der angives at skyldes stærk strøm og heftige vindstød. Der er formodentlig heller ingen grund til at undre sig særligt over, at en ulykke kunne ske. Hosstående billede, der ganske vist viser Vildsund-færgen i 1905, illustrerer meget tydeligt, at den tids rofærger måtte være vanskelige at manøvrere, og at de med det lave fribord (afstand fra ræling til vandoverflade) var meget sårbare i ugunstig sø og vind.

Historien skal afrundes med, at Wils kort tid efter skiller sig af med færgeretighederne. Dårligt økonomisk resultat, Anders Klits trakasserier og oven i det hele ulykken, der nok har givet ruten et dårligt ry, gør vel tilsammen forholdene for brogede for Thomas Wils.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1988, side 67-75).

Mr. S. P. Hoff's Kalender og List of Candidates for the Parish of St. Peter, Copenhagen, 1844. Nr. 64.

Thiessen

3 Udsatte Indtægter som følgende: Den 1ste Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 2de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 3de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler.

Thiessen

3 Udsatte Indtægter som følgende: Den 1ste Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 2de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 3de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler.

Notation.
Færgen har den 1ste Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 2de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 3de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler.

Thiessen

3 Udsatte Indtægter som følgende: Den 1ste Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 2de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler. Den 3de Udsatte Indtægt er for de 10 første Udsatte Indtægter, som er for 10 Rigsdaler, og de 9 følgende Udsatte Indtægter er for 9 Rigsdaler.

Selvom ansøgningen får støtte fra mange Mors-folk, bliver den ikke anbefalet af amtmanden. Vi må nok konstatere, at Anders Klit er en strid herre at omgås. Efter det refererede har han jo også fortrædiget nære slætninge - en tidligere færgemand, måske i hans hustrus slægt? Han er nok ikke selv ganske uden skyld i

³ Samme kilde som note 2.